

VAHINGONKORVAUSVASTUUSTA YDINVOIMAN ALALLA TEHDYN PARIISIN YLEISSOPIMUKSEN VUODEN 2004 MUUTOSÖYTÄKIRJAN JA YLEISSOPIMUSTA TÄYDENTÄVÄN BRYSSELIN LISÄYLEISSOPIMUKSEN VUODEN 2004 MUUTOSPÖYTÄKIRJAN RATIFIOIMINEN

Vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla eli ydinvastuusta säädetään Suomessa ydinvastuulain (484/1972), joka perustuu keskeisiltä osin kolmeen kansainväliseen sopimukseen: vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla vuonna 1960 Pariisissa tehtyyn yleissopimukseen (SopS 20/1972), jäljempänä *Pariisin yleissopimus*, sanottua yleissopimusta täydentävään vuonna 1963 Brysselissä tehtyyn lisäyleissopimukseen (SopS 4/1977), jäljempänä *Brysselin lisäyleissopimus*, sekä Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) piirissä vuonna 1963 korvausvastuusta tehdyn Wienin yleissopimuksen ja Pariisin yleissopimuksen soveltamista koskevaan, vuonna 1988 Wienissä tehtyyn yhteispöytäkirjaan (SopS 98/1994).

Pariisin yleissopimusta ja Brysselin lisäyleissopimusta on muutettu viimeksi vuonna 2004 tehdyillä muutospöytäkirjoilla (jäljempänä myös ”pöytäkirjat” tai ”muutospöytäkirjat”), jotka eivät ole tulleet vielä kansainvälisesti voimaan. Suomi on allekirjoittanut kyseessä olevat pöytäkirjat 12.2.2004 ja eduskunta on 17.5.2005 hyväksynyt pöytäkirjat sekä lait pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja ydinvastuulain muuttamisesta (EV 50/2005 vp - HE 2/2005 vp). Lait vahvistettiin 23.6.2005 ja ne tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksilla säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että lait tulevat voimaan samanaikaisesti kuin muutospöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan. Eduskunta on myös 19.11.2021 päättänyt ydinvastuulain ja sen muuttamisesta annetun lain muuttamisesta (EV 164/2021 vp - HE 117/2021 vp), ja näidenkin lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti kuin muutospöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan. Vaikka eduskunta on hyväksynyt pöytäkirjat ja niiden voimaansaattamislait on vahvistettu jo vuonna 2005, Tasavallan Presidentti ei ole vielä päättänyt ko. pöytäkirjojen ratifioinnista, mistä syystä nyt esitetäänkin päätettäväksi, että presidentti ratifioisi pöytäkirjat.

Pariisin yleissopimuksen ja Brysselin lisäyleissopimuksen muutospöytäkirjojen voimaantulo on viivästynyt kansainvälisesti, mutta valmius niiden ratifiointia varten on saavutettu vuosien 2020 ja 2021 aikana. Euroopan unionin neuvosto on edellyttänyt pöytäkirjojen ratifioimiskirjojen tallettamisen tapahtuvan kaikkien EU:n jäsenvaltioiden osalta samanaikaisesti.

Suomen on määrä tallettaa muutospöytäkirjojen ratifioimiskirjat muiden sopimusvaltioiden kanssa samanaikaisesti ratifioimistilaisuudessa Pariisissa 17.12.2021. Pariisin yleissopimuksen muutospöytäkirjan ratifioinnin yhteydessä Suomen on määrä tehdä ns. vastavuoroisuusperiaatetta koskeva varauma ja antaa talousvyöhykettään koskeva ilmoitus.

Brysselin lisäyleissopimuksen muutospöytäkirjan ratifioinnin yhteydessä Suomen on määrä antaa muutetun lisäyleissopimuksen 2 artiklan b kohdan mukainen selitys. Eduskunta on 19.11.2021 hyväksynyt tehtäväksi em. varauman ja annettavaksi em. selityksen (EV 164/2021 vp - HE 117/2021 vp).

Suomen talousvyöhykettä koskevan ilmoituksen tekeminen perustuu Pariisin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2004 pöytäkirjalla, 13 artiklan b kohtaan, jonka mukaan ”Jos ydintapahtuma sattuu sopimusvaltion talousvyöhykkeen alueella tai, jos sopimusvaltiolla ei ole talousvyöhykettä, sellaisella alueella, jonka rajat eivät ylittäisi talousvyöhykkeen rajoja, jos sillä olisi sellainen, ainoastaan kyseisen sopimusvaltion tuomioistuimet ovat tämän yleissopimuksen toteuttamiseksi toimivaltaisia käsittelemään kyseisestä ydintapahtumasta johtuvat vahingonkorvauskanteet, edellyttäen, että kyseessä oleva sopimusvaltio on ilmoittanut järjestön pääsihteerille kyseisen alueen rajat ennen ydintapahtuman sattumista. Tämän kohdan määräyksiä ei tule tulkita siten, että ne mahdollistaisivat toimivallan käytön tai merivyöhykkeiden rajojen määrittämisen kansainvälisen merioikeuden vastaisella tavalla.” Yleissopimuksen 13 artiklan on katsottu kuuluvan EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, ja Euroopan unionin neuvosto on valtuuttanut jäsenvaltiot ratifioimaan pöytäkirjan tältä osin puolestaan (2004/294/EY). Koska Suomella ei ole toimivaltaa kyseisen artiklan osalta, ilmoituksen antaminen ei edellytä eduskunnan suostumusta. Suomen tulee kuitenkin sopimusmääräyksen edellyttämällä tavalla antaa talousvyöhykettään koskeva ilmoitus. Valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 9 kohdassa mainitut EU:ssa päätettävät asiat sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä. Näin ollen esitetään, että valtioneuvosto päättäisi ilmoituksen antamisesta.

Pariisin yleissopimuksen muutospöytäkirja tulee voimaan, kun kaksi kolmannelle Pariisin yleissopimuksen sopimusvaltioista on ratifioinut pöytäkirjan ja Brysselin lisäyleissopimuksen muutospöytäkirja tulee voimaan, kun kaikki Brysselin lisäyleissopimuksen sopimusvaltiot ovat ratifioineet pöytäkirjan. Pöytäkirjat tulevat siis voimaan sinä päivänä, kun riittävä määrä ratifioimiskirjoja on talletettu. Koska sopimusvaltiot ovat katsoneet, että olisi tarkoituksenmukaista, että pöytäkirjat tulevat voimaan 1.1.2022, sopimusvaltiot ovat sopineet, että sopimusvaltiot tallettavat ratifioimistilaisuudessa pöytäkirjojen ratifioimiskirjojen tallettamisen yhteydessä viralliset kirjeet/nootit, joissa todetaan, että ratifioimiskirjojen tallettamisen katsotaan tapahtuvan 1.1.2022. Näin ollen muutospöytäkirjat ja niihin liittyvät kansalliset lakimuutokset tulisivat voimaan 1.1.2022. Ratifioimistilaisuuden jälkeen on siten vielä tarkoitus antaa valtioneuvoston asetukset pöytäkirjojen, niiden voimaansaattamislakien sekä ydinvastuulain muutoslakien voimaantulosta.

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto päättäisi Suomen talousvyöhykettä koskevan *ilmoituksen* antamisesta ja Tasavallan Presidentti päättäisi Pariisin yleissopimuksen vuoden 2004 muutospöytäkirjan ja Brysselin lisäyleissopimuksen vuoden 2004 muutospöytäkirjan *ratifioinnista* sekä ns. vastavuoroisuusperiaatetta koskevan *varauman* tekemisestä ja muutetun Brysselin lisäyleissopimuksen 2 artiklan b kohdan mukaisen *selityksen* antamisesta.